

Speaking with your Kids about Dinosaurs & Bereishis

תנחום כהן - בראשית תשפ"א

A healthy, balanced approach to questions

דברי הימים א כח, ט
וְאַתָּה שְׁלֵמָה בְּנֵי דָע אֶת אֱלֹקֵי אָבִיךָ וְעִבְדוּהוּ בְּלֵב שְׁלֵם וּבְנֶפֶשׁ חֲפֹצָה

רד"ק

(ט) דע את אל-י אביך - כמו וידעת את ה' אל-יך ואמר אל-י אביך ר"ל שיסמוך על הקבלה עד שידעם מעצמו:

מצודת דוד

דע את אל-י אביך - כאומר חקור בשכלך לדעת אותו ואם תקצר השכל עכ"ז לא תעזבנו כי אל-י אביך הוא וסמוך על הקבלה כי בודאי האב מעמיד את בנו על האמת:

עוד עיין בחובות הלבבות (שער א' פ"ג)

Getting down to details: 3 shittos on 6 days

חולין ס.

דאמר ריב"ל: כל מעשה בראשית - בקומתן נבראו, בדעתן נבראו, בצביונם נבראו; שנאמר +בראשית ב'+ ויכולו השמים והארץ וכל צבאם, אל תקרי צבאם אלא: צביונם. (ובתוספות שמה) - בקומתן היינו שנגמרה כל קומתן מתחלתן.

חגיגה יא:

/משנה/. אין דורשין ... ולא במעשה בראשית בשנים, ולא במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו.

רמב"ן בראשית א, א

(א) בראשית ברא אלהים - אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה לכם ... וזו אגדה בלשון שכתבה רבינו שלמה בפירושו: ויש לשאול בה, כי צורך גדול הוא להתחיל התורה בבראשית ברא אלהים, כי הוא שורש האמונה, ושאינו מאמין בזה וחושב שהעולם קדמון, הוא כופר בעיקר ואין לו תורה כלל. והתשובה, מפני שמעשה בראשית סוד עמוק אינו מובן מן המקראות, ולא יודע על בוריו אלא מפי הקבלה עד משה רבינו מפי הגבורה, ויודעיו חייבין להסתיר אותו, לכך אמר רבי יצחק שאין להתחיל התורה צורך בבראשית ברא, והספור במה שנברא ביום ראשון ומה נעשה ביום שני ושאר הימים, והאריכות ביצירת אדם וחווה, וחטאם וענשם, וספור גן עדן וגרוש אדם ממנו, כי כל זה לא יובן בינה שלימה מן הכתובים, וכל שכן ספור דור המבול והפלגה, שאין הצורך בהם גדול, ויספיק לאנשי התורה בלעדי הכתובים האלה, ויאמינו בכלל בנוכח להם בעשרת הדברות (שמות כ יא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ את הים ואת כל אשר בס וינח ביום השביעי, ותשאר הידיעה ליחידים שבהם הלכה למשה מסיני עם התורה שבעל פה:

[להלן פסוק ו'] - וזה מענין מעשה בראשית הוא, ואל תקוה ממני שאכתוב בו דבר, שהענין הוא מסתרי התורה, ואין הפסוקים צריכים לביאור הזה, כי לא יאריך הכתוב בענינו, והפירוש אסור לידועו וכל שכן אלינו:

Did Chazal care about scientists?

נדה כב, ב

א"ר אלעזר בר' צדוק, שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה: מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות, ובאו ושאלו את אבא, ואבא שאל לחכמים, וחכמים שאלו לרופאים, ואמרו להם: אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות, תטיל למים, אם נמוחו - טמאה. ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות, ובאה ושאלה את אבא, ואבא שאל לחכמים, וחכמים לרופאים, ואמרו להם: שומא יש לה בתוך מעיה, שממנה מפלת כמין שערות אדומות, תטיל למים, אם נמוחו - טמאה.

ביאור הגר"א יורה דעה סימן רא ס"ק ו

[ו] שיש כו'. הנה בת"כ שם אמר דמעיין מטהר בכ"ש ומקוה במ' סאה והביאו רש"י ותוס' בפ"ו דשבת (ס"ה ב') ובבכורות וש"מ ובמתני' פ"א דמקואות שוה למעיין לטהר בכ"ש וכן ברפ"ה שהמעיין מטהר בכ"ש וכ"פ הראב"ד ועתוס' דפסחים י"ז ב' ד"ה אלא. ואור"י כו'. אבל הרא"ש בשם ר"י כתב דוקא לכלים בכ"ש אבל לאדם במ' סאה מקושתית תוס' דפסחים הנ"ל וכ"כ הר"ש בפ"ה מתני' ב' ואי הוה אמרינן כו' אבל כתב ומיהו דבר תימא כו'. ולי אין ראייתו של ר"י מובנת כלל דאטו שאובים לא יוכלו לילך בגידי הקרקע והרבה סילונות של מים שהולך בתוך הבור והבור לא נתמלא והמים הלכו בגידי הקרקע וכתבו בספרי הטבע שכמה פעמים מצאו דגים בתוך בורות מים מכונסים ועוד כתבו שהניחו בתוכן דגים ועשו בהם סימנים בטבעות כסף ומצאום בנהרות וכמה מעשים כזה ...

פחד יצחק (ערך צידה - חלק י' דף כא:)

י"א משנה ב' חלוק בין פרעוש לכינה הוה אסור וזה מותר
ע"פ הרמב"ם בין הרמשים שהם פרים ורבים מוכר ונקבה או נתהוין מן
העפר, ובין הרמשים שהויתו מן הגללים ומן הפירות שהבאישו וכיוצא, ושם
במ"ס שני פירושים על פרעוש. ואני הצעיר הכותב אי לאו דמסתפינא אמינא
דבזמננו שחכמי התולדות הביטו וראו וידעו וכתבו דכל בעל חי יהיה מי שיהיה
הוה מן הביצים וכל זה הוכיחו בראיות ברורות א"כ שומר נפשו ירחק מהם ולא
יהרוג לא פרעוש ולא כינה ואל יכניס עצמו בספק חיוב חטאת. ובדבר הזה
אמינא דאם ישמעו חכמי ישראל ראיות אזה"ע יחזרו ויורו לדבריהם כמו בגלגל

.....

פה מנמוכה צום העשירי תע"ח לפ"ק.
והיתרה תשובתי אליו: ראיתי פסק מעכ"ת על הכנים ואמרתי יישר ויישר אע"ג
דמנגר לסברא בכל מכל כל יען כי להחמיר ולא להקל אנן קיימין ברבר
דבין הפוסקים נכוד ומסופק הוא אם הפידוקקיו או הפוליצי מותר להרוג בשבת
ליעין מר בשלמי גבורים פ"א דשבת דף קי"א ע"ב אות א' ב' ואם הוא הפידוקקיו
מה הוא אם של ראש או של מקום אחר ועל הכל המוללו וזורקו אמרינן בנמרא
דשבת פ"א וזה כבודו אפי' בחול והחוקים הודיעו בראיות ברורות דאין מין בא
מן העפוש ואין הביצים מתהוים מן הזיעה אלא מן הבעלי חיים ותכמי ישראל
שחזרו והודו לחכמי אוה"ע בענין מול קבוע וגלגל-תור הורו באצבע דלאו כל
מילי דאתמרו בגמ' מפי הקבלה הם אלא דחכמי ישראל דברו גם הם לפעמים
מפי השכל והחקירה האנושית ולא מפי הקבלה דאל"כ למה להם להודות היה להם
להתחוק בקבלתם ולא לשוב מפני כל ראיות אוה"ע ואם בזמננו איכא ואיכא חכמי
אוה"ע הסוברים כקאפערניקום דגלגל קבוע לא מעטו הסוברים ג"כ ומכיונים להיפך
והדברים ההם אינם כחכמה למודית היינו מאטהעמאטיקע שיוכל האדם להביא
ראיות ברורות ואמיתיות וסופת חותך עד אשר לא ישאר לבעל דין מקום לחלוק
ולחשיב

שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב סימן קמו
שו"ת יביע אומר חלק ד - יורה דעה סימן כ